

SMRTNA OZLJEDA RADNIKA PRI DEMONTAŽI MLINSKE OPREME

U rujnu 2010. godine prigodom izvođenja poslova na demontaži mlinskog postrojenja poginuo je radnik AA. Analiza ovog događaja temelji se na nalazima nadležnog inspektora rada za zaštitu na radu Državnog inspektorata koji je obavio očevid na mjestu događaja i poduzeo propisane mjere.

OPIS DOGAĐAJA

Radnici poslodavca XX (vlasnika mlinske opreme kupljene temeljem javnog natječaja) obavljali su poslove demontaže mlinske opreme - uklanjanja s rastavljanjem. Poslove su obavljali radnici KK, LL i MM na četvrtome katu dotrajale građevine u prostoriji pravokutnog tlocrtnog oblika: 15 m x 7,6 m i visine 4,5 m. U prostoriji su se nalazila tri filtra (spremnika): 1, 2 i 3 (slika 1), a na stropu prostorije stropno ojačanje s ugrađenom metalnom vodilicom sa dva ovjesna vijka sa četvrtastom glavom. Ojačanje s metalnom vodilicom nalazilo se na visini od 4 m. Spremnik je okomito postavljen, a metalna posuda izrađena od čeličnog lima, valjkastog oblika, promjera 1,5 m, visine 3,0 m i mase oko 1.000 kg. Na obodu spremnika se u donjem dijelu nalazila prirubnica za ulaz zraka, a u gornjem dijelu prirubnica za izlaz zraka (slika 2). Spremnik je bio spojen pomoću 16 vijaka na prirubnici za postolje na dnu. Nakon što je radnik KK demontirao prirubničke vijke, radnik LL je na vijak sa četvrtastom glavom ovje-

sio koloturu ručne **lančane polužne dizalice*** i preko nje postavio sajlu. Na kraju sajle nalazila se kuka za koju su bila zakvačena dva kraka lanaca koji su imali pričvrstne vijčane elemente. Radnik MM zakvačio je krajeve lanaca za prirubnicu spremnika izlaza zraka te zakopčao za lance sajlu koja je preko koloture završavala u kućištu dizalice. Drugi kraj dizalice učvrstio je „gurtnama“ za bliži nosivi stup u prostoriji. Potom je radnik LL počeo pomoću dizalice polako podizati spremnik iz postolja kada je u prostoriju ušao rukovoditelj (poslovođa) radova AA i prekinuo postupak podizanja. Naredio je da se krajevi lanaca trebaju pričvrstiti na donju prirubnicu (ulaz zraka) kako bi se spremnik položio gornjim dijelom što bliže zidnom otvoru za daljnji postupak izvlačenja pomoću dizalice. Radnici KK, LL i MM su se odmaknuli u sigurnosnu zonu, a radnik AA započeo je postupak podizanja spremnika. Iz razloga što je mjesto ovjesa bilo ispod težišta spremnika i zbog statičke nestabilnosti zarotirao se spremnik oko vlastite osi, puknuo ovjesni vijak na metalnoj vodilici na kojoj je bila kolotura, pa se spremnik srušio na radnika AA.

Uklanjanje građevine ili njezina dijela je izvedba radova razgradnje građevine ili njezinog dijela s mjesta gdje se nalazi, uključivo

* Služi za ručno podizanje, spuštanje i premještanje tereta ovješeno o kuku u svim pravcima, nosivosti do maks. 1.500 kg, ima sigurnosnu kočnicu koja automatski zadržava teret na bilo kojoj visini, standardne visine podizanja 1,5 m i dr.

i zbrinjavanje zatečenog otpada u građevini i na građevinskoj čestici, te građevnog materijala i otpada nastalog razgradnjom građevine, te dovođenje građevinske čestice, odnosno

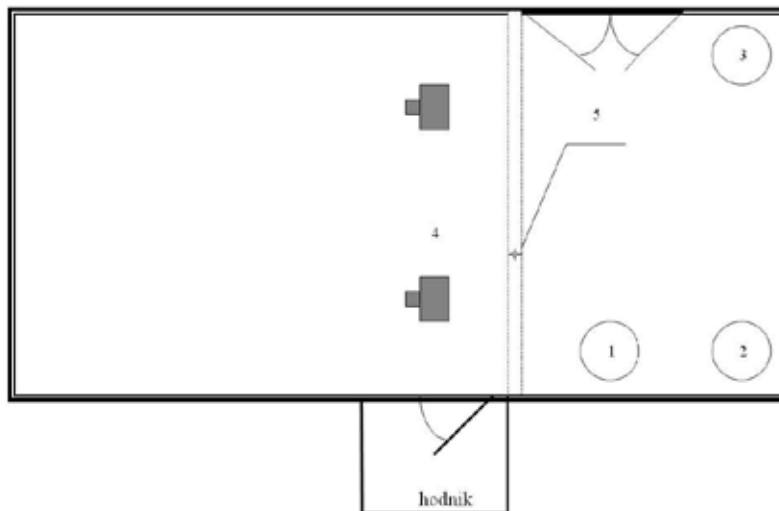
zemljišta na kojemu se nalazila građevina u uredno stanje izvodi se prema Zakonu o prostornom uređenju i gradnji (N.N., br. 76/07. i 38/09.).

ovjesni vijak

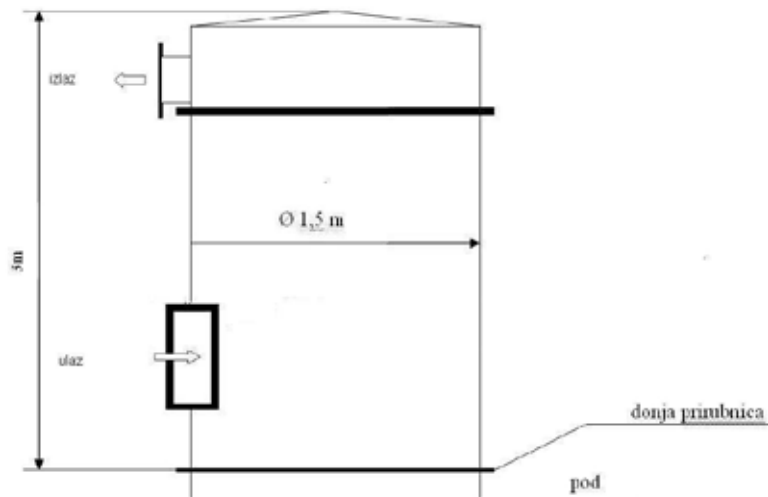

srušeni spremnik

1, 2 i 3 – filter (spremnik); 4 – stup; 5 – ojačanje s metalnom vodilicom i pričvrsnim vijcima

Slika 1.

Slika 2. Filter (spremnik); (strelicama su na priрубnicama označeni smjerovi strujanja zraka - ulaz i izlaz)

Pojašnjenje u svezi prijave radilišta

Sukladno odredbi članka 1., stavka 5. *Zakona o prostornom uređenju i gradnji*, odredbe toga zakona koje se odnose na gradnju nove građevine na odgovarajući se način primjenjuju na rekonstrukciju, uklanjanje i održavanje građevine, ako tim zakonom ili propisom donesenim na temelju njega nije drukčije određeno. U smislu navedene odredbe propisana je obveza **vlasnika** građevine da, sukladno odredbi članka 249. istoga zakona, prijavi gradilište na kojemu će se obavljati građevinski radovi sa svrhom **uklanjanja građevine ili održavanja građevine**. Međutim, takva obveza u odnosu na odredbe Zakona o zaštiti na radu nije propisana.

Kada se radi o gradilištu na kojem se izvode radovi građenja **samo** u dijelu demontaže i rušenja, a u svrhu uklanjanja građevine, propisi ne poznaju „investitora“. Za pokretanje postupka za zakonito **uklanjanje građevine**, sukladno odredbama članka 274. *Zakona o prostornom uređenju i gradnji*, odgovoran je **vlasnik građevine**, pa je on nositelj obveza prijavljivanja gradilišta na isti način kako je propisano za investitora sukladno odredbama toga zakona. Sukladno odredbama članka 270. *Zakona o prostornom uređenju i gradnji*, za izvršavanje obveza održavanja građevine odgovoran je **vlasnik građevine**. Odredbama Zakona o zaštiti na radu **nije propisano da bi se u ovim slučajevima jednako primjenjivale obveze propisane investitoru i na vlasnika građevine**.

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Inspekcijским nadzorom obavljenim u povodu navedenog događaja utvrđeni su ovi bitni nedostaci koji su pridonijeli smrtnoj ozljedi radnika BB:

- radnik AA nije bio osposobljen za rad na siguran način,
- poslodavac nije skrbio da je radni postupak tako pripremljen i organiziran te da se provodi na način da se njime ne utje-

če štetno na sigurnost i zdravlje radnika (odnosno poslodavac nije proveo potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, uključujući planiranje, pripremu i provedbu radnog procesa, uvažavajući najvišu moguću razinu zaštite radnika),

- poslodavac nije u propisanim rokovima obavio ispitivanje stroja ili uređaja s povećanim opasnostima te na mjestu rada nije postavio znakove upozorenja i sigurnosti,
- na mjestu rada nije bio prisutan radnik osposobljen za pružanje prve pomoći za slučaj ozljede na radu (niti torba s propisanim sadržajem sanitetskog materijala).

POVREDA PROPISA

Poslodavac i njegova odgovorna osoba počinili su niz povreda propisa iz područja zaštite na radu, a u ovom primjeru bit će navedeni samo oni koji su izravno vezani s opisanim događajem:

- 1) odgovorna osoba poslodavca počinila je kazneno djelo protiv opće sigurnosti opisano u članku 266., stavak 1. i članku 271., stavak 4. Kaznenog zakona (N.N., br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 71/06., 115/06., 110/07. i 152/08.) jer je suprotno odredbama članka 27. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04., 86/08., 116/08. i 75/09.; dalje u tekstu: Zakon) radniku AA dopustio samostalno obavljanje poslova demontaže spremnika (uklanjanja s rastavljanjem), a da nije osposobljen za rad na siguran način, odnosno nije prethodno osposobljen poslove obavljati bez ugrožavanja vlastitog života te života i zdravlja drugih radnika sukladno odredbama članka 28. Zakona,
- 2) odgovorna osoba poslodavca počinila je prekršaj opisan u kaznenim odredbama članka 110., stavka 1., točka 9., stavaka 2. i 3. Zakona, jer je odredbama članka 62., stavka 2. istoga zakona propisano da

na svakom radilištu i radnim prostorijama u kojima istovremeno radi do 20 radnika najmanje jedan od njih mora biti osposobljen i određen za pružanje prve pomoći,

- 3) poslodavac je počinio prekršaj opisan u kaznenim odredbama članka 110., stavka 1., točka 4. i stavka 2. Zakona jer je odredbama članka 52. propisano da se ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima obavljaju redovito u propisanim rokovima.

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Tijekom očevida inspektor je temeljem ovlasti iz odredbi članka 102., stavka 3. Zakona donio više rješenja koja je upisao u knjigu nadzora.

Inspektor je donio rješenje kojim je zabranio uporabu ručne lančane polužne dizalice dok se ne ispita kao uređaj s povećanim opasnostima i dok se uvjerenjem o ispitivanju (koje se izdaje na

temelju zapisnika o ispitivanju) ne dokaže njegova ispravnost za uporabu.

Nadalje, inspektor je donio i druga rješenja za otklanjanje nedostatka u provedbi mjera zaštite na radu koja nisu izravno povezana s opisanim događajem.

Protiv odgovorne osobe poslodavca podnesena je kaznena prijava nadležnom Državnom odvjetništvu zbog utemeljene sumnje o počinjenju kaznenog djela jer je radnik AA samostalno obavljao poslove demontaže spremnika (filtra), za koje nije bio osposobljen obavljati na siguran način, proizlazi da radnik nije bio upoznat s osnovnim pravilima rada te minimalnim zahtjevima u pogledu ispravnosti radne opreme i predmeta rada.

Inspektor je protiv poslodavca podnio optužni prijedlog za više prekršaja koji nisu izravno vezani uz nastanak opisanog događaja (ispitivanje stroja s povećanim opasnostima, pružanje prve pomoći...).

*Đuro Čižmar, dipl. ing. stroj.
Odjel zaštite na radu
Državni inspektorat, Zagreb*